

ЕНДОКРИНОЛОГІЯ

УДК 615.322:616.441

© І. М. ВЛАДИМИРОВА, 2015

І. М. Владимирова

РАЦІОНАЛЬНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ФІТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ЕУТИРЕОЗІ

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Актуальність. Захворювання щитоподібної залози (ЩЗ) є одними з найбільш поширених захворювань, пов'язаних з порушенням в роботі ендокринної системи. Клінічна картина цих захворювань, в першу чергу, залежить від рівня тиреоїдних гормонів. Найчастіше порушення в роботі ЩЗ пов'язують з дефіцитом йоду. При цьому одне захворювання ЩЗ може виступати фоном для іншого. Так, при еутиреозі продукція тиреоїдних гормонів знаходиться в межах норми. Проте виявляються патологічні зміни в самій залозі – дифузні і вузлові. Крім того, еутиреоз може спровокувати розвиток інших захворювань. Для профілактики і комплексного лікування еутиреозу застосовують і засоби рослинного походження.

Мета. Рационалізація підходів до застосування фітотерапевтичних засобів при еутиреозі.

Результати. Дослідження проводились шляхом аналізу відомостей наукової літератури та результатів власних експериментальних досліджень. В результаті роботи був розроблений алгоритм вибору лікарської рослинної сировини при захворюваннях ЩЗ, що перебігають без зміни функції залози.

Ключові слова: еутиреоз, профілактика, фармакотерапія, лікарська рослинна сировина, фітотерапія.

Вступ. Всі захворювання ЩЗ, в залежності від особливостей зміни функціональної активності ЩЗ, можуть бути розділені на три великі групи:

- захворювання, що супроводжуються підвищенням синтезом і секрецією гормонів ЩЗ. При даних патологіях йде мова про тиреотоксикоз;

- захворювання, що супроводжуються зменшенням синтезу гормонів ЩЗ (Т₃, Т₄) і зниженням рівня їх концентрації в крові, – гіпотиреоз;

- захворювання ЩЗ, що перебігають без зміни функціональної активності, і для яких характерні лише морфологічні зміни структури органу (утворення зобу, утворення вузлів, гіперплазія і так далі), – еутиреоз [1].

Не зважаючи на те, що еутиреоз ЩЗ характеризується кількістю тиреоїдних гормонів в межах фізіологічної норми, в деяких випадках на його фоні можуть розвиватися серйозні захворювання. Наприклад, аутоімунний тиреоїдит (тоді діагностують аутоімунний еутиреоз), ендемічний зоб. Ці захворювання можуть супроводжуватись вираженими симптомами і збільшенням ЩЗ, а стан еутиреозу найчастіше є тимчасовим і продовжується до тих пір, поки ЩЗ не зазнає серйозніших змін. Таким чином, в медичній практиці окремо виділяється поняття еутиреоїдної патології [1, 5]. При еутиреозі, також, як при гіпертиреозі і гіпотиреозі, може визначатися дифузна

зміна ЩЗ, можуть утворюватися вузли. Якщо їх декілька, то діагностується багатовузловий зоб еутиреозу.

Серед основних причин еутиреоїдної патології виділяють: дефіцит йоду, несприятливі екологічні фактори, аутоімунні захворювання, запальні захворювання в ЩЗ, генетична схильність тощо. До симптомів еутиреозу відносять: підвищену нервову збудливість; збільшення ЩЗ, утворення вузлів; відчуття кому у горлі або інші ознаки здавлення органів шії. Лікування еутиреозу спрямовано на нормалізацію стану пацієнта, зменшення розмірів ЩЗ і розміру вузлових утворень (при їх наявності). Існують такі варіанти консервативного лікування: терапія левотироксином, монотерапія препаратами йоду та комбінована терапія препаратами йоду та левотироксином. Оперативне лікування показано лише в тих випадках, коли збільшена ЩЗ заважає нормальному диханню та викликає проблеми з прийомом їжі [1, 5, 9].

З метою запобігання утворення вузлового зобу необхідна комплексна профілактика, спрямована на насичення організму йодом і зміцнення імунітету. Для профілактики та лікування (особливо ефективно на початкових стадіях захворювання) застосовуються засоби лікарські рослинного походження. Фітотерапія еутиреозу має допоміжний характер і спрямована, в основному, на усунення симптоматичних проявів захворювання. З метою усунення дефіциту йоду в організмі застосовують бурі водорості (фукус пухирчатий, ламінарія цукриста). Серед йодовмісних рослин для лікування аутоімунного тиреоїдиту з нормальною або зниженою функцією залози застосовують лікарські рослини, що містять дийодтирозин – дрік красильний, жеруха лікарська. З метою комплексної дії при еутиреозі застосовують рослинні йодовмісні імуномодулятори – нетребу звичайну, ряску малу та ранник вузлуватий [3, 4, 6-8].

Мета роботи: розробка алгоритму цілеспрямованого пошуку фітотерапевтичних засобів при еутиреозі.

Матеріали та методи. Дослідження проводились шляхом аналізу відомостей наукової літератури щодо етіопатогенетичних чинників захворювання, напрямків раціональної лікарської терапії, можливостей застосування лікарської рослинної сировини і засобів на їх основі для корекції еутиреозу та результатів власних експериментальних досліджень [2].

Результати та їх обговорення. Для раціонального, ефективного і безпечно застосування фітотерапевтичних засобів при еутиреозі був розроблений алгоритм цілеспрямованого вибору рослин (рис.), що включав етапи: визначення етіопатогенетичних ланок захворювання, формування клінічної картини захворювання (симптомокомплекс еутиреозу), визначення можливостей фармако- і фітотерапії.

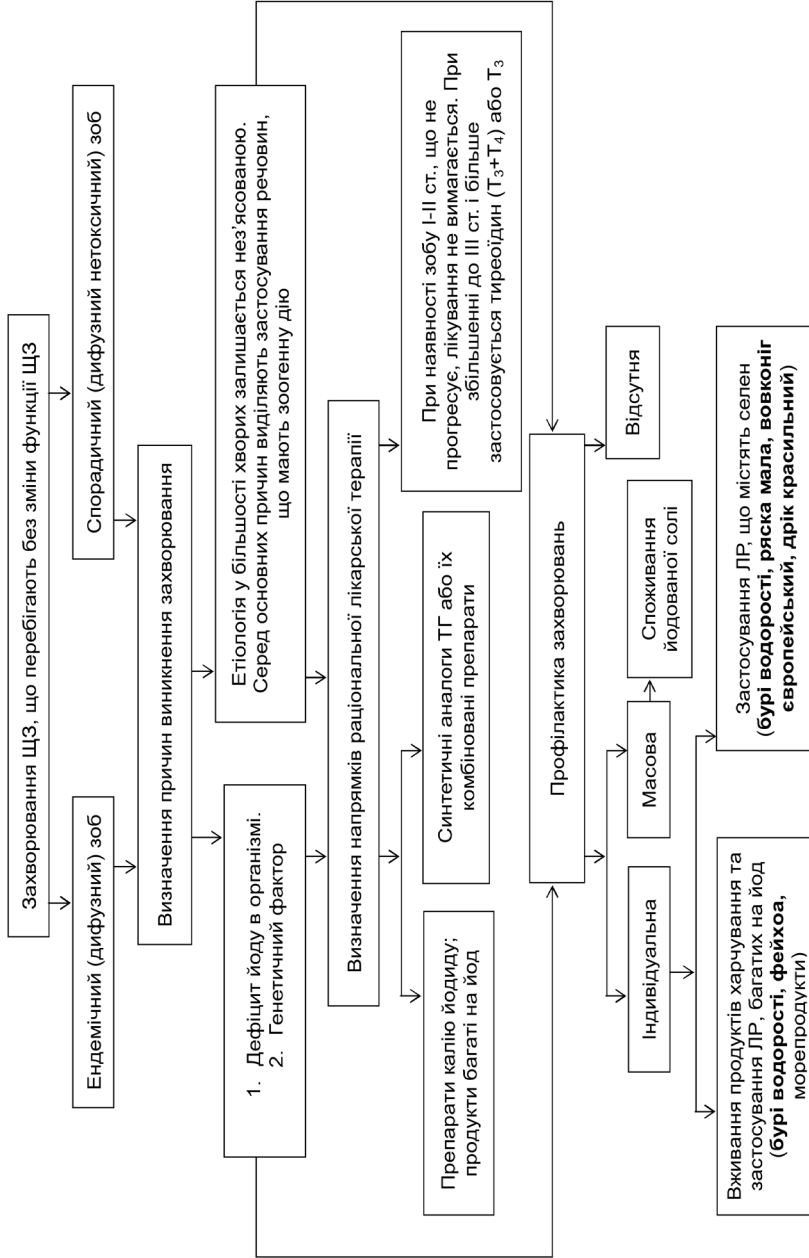

Рис. Алгоритм вибору ЛРС при захворюваннях ЩЗ, що перебігають без зміни функції ЩЗ

Висновки. Обґрунтована необхідність розробки стандартизованих методологічних підходів цілеспрямованого вибору рослинних об'єктів при захворюваннях ЩЗ, що перебігають без зміни функції ЩЗ, що сприятиме раціональному застосуванню фітотерапевтичних засобів при даних захворюваннях. Розроблений алгоритм цілеспрямованого вибору рослинних об'єктів при еутирезі, що включав етапи визначення етіопатогенетичних ланок захворювання, формування клінічної картини захворювання, визначення можливостей фармакотерапії і фітотерапії.

Література

1. Валдина Е. А. Заболевания щитовидной железы / Е. А. Валдина. - 2-е изд., перераб. и доп. - СПб.: Питер, 2001. - 397 с.
2. Владимирова І. М. Стандартизація підходів до цілеспрямованого пошуку лікарських засобів рослинного походження для лікування захворювань щитоподібної залози: Автореф. дис. ... докт. фармац. наук: 15.00.03 / Національний фармацевтичний університет.- 2014. – 44 с.
3. Лесюк М. Траволікування захворювань щитовидної залози / М. Лесюк. – Львов: СП «Бак», 1999. – 32 с.
4. Соколов С. Я. Фитотерапия и фитофармакология: рук. для врачей. - М.: Медицинское информационное агентство, 2000. – 976 с.
5. Старкова Н. Т. Структурные изменения щитовидной железы: Причины возникновения, постановка диагноза, методы лечения // Пробл. эндокринологии. – 2002. - № 1. – С. 3-6.
6. Antioxidant assay of extracted fractions xanthium strumarium L. using lens protein crosslink activity / S. J. Lee, K. W. Lee, Y. S. Chung et al. // J Korean Ophthalmol Soc. - 2001. - Vol. 42. - P. 152–9.
7. Microchemical imaging of iodine distribution in the brown alga Laminaria digitata suggests a new mechanism for its accumulation / E. F. Verhaeghe, A. Fraysse, J–L. Guerquin–Kern et al. // J. Biol. Inorg. Chem. - 2008. - Vol. 13.-P. 257–269.
8. Winterhoff H. Antihormonal effects of plant extracts: Pharmacodynamic effects of Lithospermum officinale on the thyroid gland of rats; comparison with the effects of iodide / H. Winterhoff, H. Sourgens, F. H. Kemper // Horm Metab Res. - 1983. - Vol. 15. - P. 503–507.
9. Zelmanovitz F. Suppressive therapy with levothyroxine for solitary thyroid nodules: a double–blind controlled clinical study and cumulative meta–analyses / F. Zelmanovitz, S. Genro, J. L. Gross // J Clin Endocrinol Metab. - 1998. - Vol. 83, № 11. - P. 38-81.

И. Н. Владимирова

Рациональное применение фитотерапевтических средств при эутиреозе

Национальный фармацевтический университет, г. Харьков

Актуальность. Заболевания щитовидной железы (ЩЗ) являются одними из наиболее распространенных заболеваний, связанных с нарушением в работе эндокринной системы. Клиническая картина этих заболеваний в первую очередь зависит от уровня тиреоидных гормонов. Наиболее часто встречающиеся нарушения в работе ЩЗ связывают с дефицитом йода. При этом одно заболевание ЩЗ может выступать фоном для другого. Так, при эутиреозе продукция тиреоидных гормонов находится в пределах нормы, однако происходят патологические

изменения в самой железе – диффузные и узловые. Кроме того, эутиреоз может спровоцировать развитие других заболеваний. Для профилактики и комплексного лечения эутиреоза применяют средства растительного происхождения.

Цель. Рационализация подходов к применению фитотерапевтических средств при эутиреозе.

Результаты. Исследования проводились путем анализа данных научной литературы и результатов собственных экспериментальных исследований. В результате работы был разработан алгоритм целенаправленного выбора лекарственного растительного сырья при заболеваниях ЩЗ, которые протекают без изменения функции железы.

Ключевые слова: эутиреоз, профилактика, фармакотерапия, лекарственное растительное сырье, фитотерапия.

I. Vladymyrova

Rational application of the phytotherapeutic drugs for euthyroidism treatment

National University of Pharmacy, Kharkiv

Actuality. Thyroid diseases are one of the most widespread diseases, related to a decline in the endocrine system functions. Clinical picture of such diseases above all things depends on the level of thyroid hormones. The most widespread declines in thyroid gland functions are connected with iodine deficit. In this case, one thyroid disease may occur against the background of another. For instance, nothing abnormal is detected in thyroid hormones production in euthyroidism, however pathological changes including diffuse and thyroid nodules, are seen in the gland. In addition, euthyroidism can provoke emergence of other diseases. Given that medicinal herbs are applied for prevention and treatment of euthyroidism.

The purpose. Rationalization of approaches to application of phytotherapeutic drugs for euthyroidism.

Results. The research was carried out by the analysis of of scientific literature data and results of own experimental investigations. Based on the findings, there was developed an algorithm of targeted search for herbal medicinal raw materials effective in treatment of euthyroidism in unchanged gland function.

Key words: euthyroidism, prophylaxis, pharmacotherapy, medicinal herbs, phytotherapy.

Відомості про автора:

Владимирова Інна Миколаївна – доктор фармацевтичних наук, доцент кафедри якості, стандартизації та сертифікації ліків Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету; тел.: (057) 731-92-76.